

Bayram tadbirida bir guruh professor-o'qituvchilar, yuqori natijalarga erishayotgan, startap loyihalarda faol ishtirok etayotgan iqtidorli talabalar munosib rag'batlantirildi.

2030-yilgacha 9-sinf bitiruvchilarining 50 foizi texnikumlarga qamrab olinadi

(Davomi. Boshlanishi 1-sahifada).

Bugungi kunda viloyatda 60 ta texnikum faoliyat yuritaypti. Yuqorida aytganimdek, bu yilgi qabulda oʻtgan yilgiga nisbatan 7,5 ming nafardan ziyod oʻquvchi qabul qildik. Bu tendensiya yildan yilga oshib boraveradi. Bizga qoʻyilgan vazifa boʻyicha 2030-yilgacha 9-sinf bitiruvchilarining 50 foizini texnikumlarga qamrab olishimiz kerak.

Qolaversa, oʻrta boʻgʻin kadrlarni tayyorlashda sifat bosqichini oshirish vazifasi yuklatilgan. Bunga qanday yondashyapmiz? Xalqaro tajribalarni bilmasdan, rivojlangan xorijiy davlatlarda bu sohada qanday yondashuvlar amalga oshirilayotganini oʻrganmasdan bunga erishib boʻlmaydi.

Bugun Samarqanddagi 12 ta taʼlim muassasida Angliya, Germaniya, Janubiy Koreya, Xitoy kabi davlatlar bilan xalqaro taʼlim dasturlarini joriy qildik. Yaqinda Yaponiya texnikumini ochish boʻyicha ham muloqotlar amalga oshirilyapti. Endi savol tugʻiladi, xorijiy taʼlim dasturlarini bizga kiritishning qanday afzalliklari bor?

Iqtisodiyot shiddat bilan rivojlanib boryapti. Kadrlar tayyorlash ham u bilan hamohang rivojlanishi kerak. Ammo tizimda muammolar bor. Ularni tezroq bartaraf etish uchun xalqaro tajribalarni oʻrganish va hayotga tatbiq etishni eng ustuvor vazifa deb bilamiz. Xalqaro dasturlar – bu butun dunyo tan olgan, bugungi real iqtisodiyotda oʻzini oqlagan dasturlar. Ushbu dasturlar asosida tayyorlangan kadrlarni dunyo tan oladi.

Albatta, 60 ta texnikumda 12 ta xalqaro taʼlim dasturlarini joriy etish daryo uchun tomchiday gap. Bu viloyatda texnikumlar faoliyati zoʻr boʻlib ketadi, degani emas. Toʻgʻri, bular vazifalarning boshlanishi. Masalan, bugun Xitoy bilan hamkorligimiz rivojlanib boryapti. Bundan tashqari, oktabr oyida Germaniya delegatsiyasini kutaymiz. Bu delegatsiya Germaniyadagi savdo-sanoat palatasi tomonidan tashkil qilingan boʻlib, taʼlim beruvchilar bilan bir qatorda, ish beruvchilar ham Samarqandga keladi. Ular bizga xalqaro qoʻshma taʼlim dasturlarini taklif qilyapti.

Biz mehnat bozoriga zamonaviy kadrlar tayyorlash bilan birga Germaniyaga shaffof migratsiyani ham tashkil qilish imkoniyatiga ega boʻlamiz. Oktabr oyining ikkinchi yarmida Janubiy Koreyaning delegatsiyasi kelyapti. Ular bilan ham qoʻshma taʼlim dasturlari, xalqaro dasturlarni joriy qilish rejalashtirilgan.

- Xalqaro dasturlarni mahalliy mutaxassislar bilan tashkil qilyapsizlarmi yoki chet eldan kelib oʻqitadigan oʻqituvchilarni bormi?

- Koʻpchilik mendan “Xalqaro dasturlarni joriy qilayotgan ekansizlar, shuni birdaniga hamma texnikumda tashkil qilsalarimgiz boʻlmaydimi”, deb soʻrashadi. Savolingiz shunga yaqinroq boʻladi. Toʻgʻri, xalqaro dasturlarni olib kelish, hamma joyda joriy qilish juda oson koʻrinadi. Lekin bizda xalqaro dasturlarni oʻquvchilarga yetkazib beradigan kadrlar masalasi katta muammo. 12 ta xalqaro dasturlar joriy qilingan texnikumlarning taʼlim ustalari oʻsha xorijiy davlatlarga borib, malaka oshirib kelgan.

Oldimizda turgan muammolardan yana biri kadrlar masalasi. Bu masalada Xitoy bilan ishlayapmiz. Oʻtgan oʻquv yilida 60 ta ishlab chiqarish taʼlim ustalarimizni 4 ta kasb boʻyicha Xitoyda malakasini oshirdik. Endi oʻqituvchilarimizning xorijida malakasini oshirish va xorijdan mutaxassislarni taʼlim dargohlarimizga jalb qilishdan iborat.

- **Ishlab chiqarish taʼlimi ustalari rivojlangan davlatlarda malaka oshirib kelyapti. Lekin texnikumlarimizda ularning texnologiyalar mavjudmi?**

- Kasbiy taʼlim agentligi tashkil qilingandan keyin uning huzurida jamgʻarma ochildi va jamgʻarmaga 600 milliard soʻm mablagʻ ajratildi. Bu mablagʻlar asosan oʻqituvchilarning xorijda malakasini oshirish, xorijlik mutaxassislarni taʼlim muassasalarimizga jalb qilish va zamonaviy jihozlar bilan taʼminlashga sarflanadi. Bugungi kunda xalqaro tenderlar amalga oshirilyapti. 2026-yilning oxiri va 2027-yilda texnikumlarni bugungi zamon talablariga javob beradigan jihozlar bilan taʼminlash ishlari boshlanadi.

Hozircha Angliyaning Persin dasturi, Germani-

yaning qoʻshma taʼlim dasturi joriy qilingan taʼlim muassasalarimiz zamonaviy jihozlar bilan taʼminlangan.

Muammolarimiz koʻp boʻlishiga qaramay, mehnatimiz samarasini koʻryapmiz. Joriy yilda kasbiy taʼlim tizimida birinchi marta Prezident sovrini uchun 10 ta kasb boʻyicha “Yangi Oʻzbekiston bunyodkorlari” tanlovi oʻtkazildi. Bu musobaqa dunyo tan olgan “WorldSkills International” standartlari asosida tashkil etildi. Har bir viloyatdan bit-ta kasbda beshadan, oʻnta kasbda ellik nafardan oʻquvchi ishtirok etdi. Tanlovda Samarqand viloyati 24 ta medalni qoʻlga kiritib, 1-oʻrinni oldi.

Birinchi oʻrinni egallagan oʻquvchilarning ustozlari chet ellarda malaka oshirib, xalqaro standartlarni oʻrganib kelgan ishlab chiqarish taʼlim ustalaridir. Yaqinda Shanxiyda “WorldSkills International” xalqaro kasbiy mahorat musobaqasi boʻladi. Unda viloyatimiz vakillari kuzatuvchi boʻlib ishtirok etadi.

- **Keyingi yillarda kasb-hunar oʻrganuvchi yoshlar nazarimda kamaygandek. Hozir texnikumlarda qaysi kasbga talab yuqori?**

- Toʻqqiz yil ichida kasb-hunar tizimi ancha orqaga ketdi, qarovsiz qoldi. Bu orada ota-onalar, oʻquvchilar va ish beruvchilarning ishonchini yoʻqotdik. Endi yaqin bir-ikki yil ichida tizimda islohotlarni amalga oshiryapmiz.

Bugun mamlakatimizda ham, dunyo mehnat bozorida ham oʻrta boʻgʻin kadrlariga talab katta. Bir yil ichida mahalliy va xorijiy ish beruvchilar bilan uchrashib, qanday kadr tayyorlashimiz kerakligini oʻrganib chiqdik. Tizimdagi qoloqlikni bartaraf etish uchun birinchi navbatda moddiy-texnik bazani shakllantirish, kadrlarni xalqaro standartlarga mos qilib qayta tayyorlash, oʻquvchilarni mehnat bozorida real daromad topadigan qilib tarbiyalashimiz kerak.

Viloyatdagi texnikumlarning barchasida kirib-chiqishda yuzdan taniyidigan Face ID tizimi oʻrnatildi. Ish beruvchilar bilan shartnoma tuzish keskin oshdi. Texnikumda kadrlar tayyorlashni yuz foizlik jarayon deb oladigan boʻlsak, bu yerda ish beruvchilarning ulushi ellik foiz. Biz ish beruvchilar bilan hamkorlikda ishlamas ekanmiz, toʻlaqonli mehnat bozoriga kirishimiz qiyin boʻladi.

Taʼlimdagi oʻzgarishlar bir yilda samara berishi qiyin. Yaqin yillarda buning natijasi seziladi.

- **Yoshlarni texnikumlarga jalb qilish uchun stipendiya joriy etilyapti, deb eshitdik. Qaysi yoʻnalishdagi talabalarga stipendiya beriladi?**

- Vazirlar Mahkamasining qaroriga koʻra, dual taʼlimda oʻqiyotgan talabalarga stipendiya berish belgilandi. Dual taʼlimda talaba 60 foiz ish beruvchi bilan ishlaydi, 40 foiz texnikumdan nazariy bilim oladi. Talabaga ish beruvchi maosh bersa, texnikum tomonidan stipendiya beriladi. Oʻtgan yili texnikumlarda dual taʼlim sakkiz foizni tashkil qilardi. Bu yil yigirma foizga koʻtaryapmiz. 2030-yilgacha dual taʼlimni qirq foizgacha koʻtarishimiz kerak.

Yaqin yillarda har bir texnikumning 20-30 ta korxona bilan shartnomasi boʻlishi kerak va ularning talablari asosida kadrlar tayyorlaydi. Bundan tashqari, texnikumlar oʻzining huzurida ishlab chiqarish korxonasi ochadi va oʻquvchilar bilan bozorga mahsulot chiqaradi. Bu borada ishlar boshlangan. Misol uchun, Jomboy 1-texnikumda mebel ishlab chiqarishni yoʻlga qoʻyyapmiz. Yaqin ikki-uch yil ichida texnikumlarda tayyorlanayotgan oʻquvchilar mehnat bozoriga tayyor kadr boʻlib kirib boradi.

Xurshida ERNAZAROVA
suhbatlashdi.

Bugungi kunda mamlakatimizda yoʻl harakati xavfsizligini taʼminlash davlat siyosatining ustuvor yoʻnalishlaridan biriga aylangan. Prezidentimiz rahbarligida ushbu sohada qabul qilinayotgan qaror va dasturlar, ayniqsa, «Xavfsiz yoʻl va xavfsiz piyoda» tamoyili asosida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar nafaqat yoʻl-transport hodisalarini qisqartirish, balki harakat ishtirokchilariga yuksak huquqiy madaniyatni shakllantirishga ham xizmat qilmoqda.

Viloyatimizda ham mazkur yoʻnalishda keng koʻlamli ishlar amalga oshirilmoqda. Bu haqda viloyat IIB yoʻl harakati xavfsizligi boshqarmasi boshligʻi Baxtiyor Nigmanov xalq deputatlari viloyat kengashi sessiyasida hisobot berdi. Hisobotda yoʻl harakati xavfsizligini taʼminlash, hodisalarning oldini olish, zamonaviy muhandislik yechimlarini joriy etish, profilaktika ishlarini kuchaytirish hamda aholi bilan muloqotni yangi bosqichga olib chiqish borasida tizimli choralar koʻrilayotgani qayd etildi. Lekin ...

RAQAMLAR ORTIDAGI NATIJA

Joriy yilning birinchi yarim yilligi yakunlari tahlili shuni koʻrsatadiki, viloyatimizda yoʻl-transport hodisalarini kamaytirish borasida ijobiy oʻzgarishlarga erishildi. Jumladan, umumiy sodir etilgan yoʻl-transport hodisalari soni oʻtgan yilning shu davriga nisbatan 117 taga yoki 27,3 foizga kamayib, 428 tadan 311 taga tushdi.

Eng muhim koʻrsatkichlardan biri - oʻlim bilan bogʻliq yoʻl-transport hodisalari 103 tadan 100 taga kamaygani.

Bu raqamlar yoʻl harakati xavfsizligi tizimida amalga oshirilayotgan kompleks islohotlar samarasini koʻrsatadi. Shunga qaramasdan bu natijalar bilan cheklanib qolish mumkin emas. Chunki hatto bitta insonning hayoti bilan bogʻliq fojia ham barchamizni quchur oʻylantirishi lozim.

Zotdan, viloyat boʻyicha umumiy ijobiy dinamikaga qaramasdan, ayrim shahar va tumanlarda xavfli tendensiyalar saqlanib qolmoqda. Xususan, Samarqand shahrida umumiy yoʻl-transport hodisalari biroz koʻpaygan. Shuningdek, oʻlim bilan bogʻliq hodisalar Samarqand shahri, Samarqand, Oqdaryo, Past Dargʻom, Qoʻshrabot, Narpay va Kattaqoʻrgʻon tumanlarida oʻsish qayd etilgan.

Bu esa mazkur hududlarda profilaktika ishlarini yanada kuchaytirish, manzilli ishlash zarurligini koʻrsatadi. Shuning uchun sodir boʻlgan har bir hodisa alohida oʻrganilib, uning kelib chiqish sabablari tahlil qilinmoqda. Chunki statistika faqat raqam emas. U kelgusida qaysi yoʻnalishga eʼtibor qaratish lozimligini koʻrsatadigan muhim tahlil vositasidir.

MUHANDISLIK YECHIMLARI MUHIM AHAMIYATGA EGA

Yoʻl-transport hodisalarini kamaytirishda huquqbuzarliklarni aniqlash va jazo muqarrarligini taʼminlash muhim ahamiyatga ega boʻlsa-da, buning oʻzi yetarli emas. Zamonaviy yondashuv shuni taqozo etmoqdaki, yoʻllarning oʻzi ham xavfsiz boʻlishi, haydovchi va piyodalarning xatoga yoʻl qoʻyish ehtimolini kamaytiruvchi muhandislik yechimlari keng joriy etilishi lozim.

Shu maqsadda joriy yilning oʻtgan davrida viloyatimizda yoʻl infratuzilmasini yaxshilash boʻyicha keng qamrovli ishlar amalga oshirildi. Xususan, tuman va shahar markaziy koʻchalarida 1038 ta yangi yoʻl belgisi oʻrnatildi, 292 ta eskirgan belgi yangisiga almashtirildi. Mak-tarlarda harakat xavfsizligini kuchaytirish maqsadida 29 ta tezkirni cheklovchi yoʻl belgisi qoʻyildi.

Bundan tashqari, harakatni tartibga solish maqsadida 4 ta transport svetofori, 3 ta rejimli piyodalar svetofori, 2 ta chaqiruv tugmachali piyodalar svetofori ishga tushirildi, 3 ta chorrhada svetofor tizimlari rekonstruksiya qilindi.

Yoʻl harakati ishtirokchilari uchun koʻrinish darajasini yaxshilash maqsadida 151 ming kvadrat metrdan

Yoʻl tartibni YOQTIRADI

Lekin mutasaddidan tortib, piyodagacha buni unutib qoʻymayaptimi?

ziyod yoʻl yotiq chiziqlari chizildi, 559 ta piyodalar oʻtish joylari yangilandi.

Albatta, bu ishlar raqamlar uchun emas, inson xavfsizligi uchun amalga oshirilganini taʼkidlash joiz. Biroq ...

MUTASADDI MASʼULIYATINI UNUTMASLIGI ZARUR

Tahlillar asosida yoʻllarda aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish yuzasidan yoʻl xoʻjaligi tashkilotlari va mahalliy hokimliklarga 73 ta taqdimnoma kiritildi. Hisobot davomida taqdimnomalarning aksariyatiga munosabat bildirilmagani qayd etildi. Bu esa yoʻl harakati xavfsizligiga mutasaddilar panja orasidan qarayotganini koʻrsatmaydimi?..

Yoʻllarda xavfsizlikni taʼminlashda avtomobil yoʻllarini saqlash, taʼmir-lash, qurilish ishlarini tashkil etish bilan shugʻullanuvchi idoralar hamda mahalliy hokimliklar ham alohida masʼuliyatga ega. Shu sababli joriy yilda yoʻllarni saqlash qoidalarini buzgan, taʼmir-lash ishlarini xavfsizlik talablariga zid tarzda tashkil etgan 31 nafar mansabdor shaxsga nisbatan maʼmuriy choralar koʻrildi.

Darvoqe, soʻnggi yillarda yoʻl harakati xavfsizligi tizimida raqamli texnologiyalar keng joriy etilmoqda. Bugungi kunda viloyatimizda 209 ta intellektual nazorat qurilmasi, jumladan, 103 ta radar va 106 ta intellektual kamera yagona axborot tizimiga integratsiya qilingan. Qolaversa, avariya koʻp sodir boʻladigan hududlarga 81 ta radar mulyaji oʻrnatildi.

Hisobot davrida foto va video qayd etish vositalari orqali 806 mingdan ziyod qoidabuzarlik qayd etildi.

INSON OMILI HAL QILUVCHI OʻRINDA

Joriy yilning olti oyida yuz bergan 311 ta yoʻl-transport hodisasi oqibatida 53 nafar piyoda halok boʻlgan, 192 nafari turli darajada tan jarohati olgan. Tahlillarga koʻra, 72 ta hodisa aynan piyodalarning belgilanmagan joydan yoʻlni kesib oʻtganligi sababli yuz bergan. Demak, bu yerda faqat haydovchini ayblash toʻgʻri emas. Piyoda ham yoʻlning teng huquqli ishtirokchisi sifatida belgilangan talablarga amal qilishi shart. Ayniqsa, aholi javjum hududlarda, bozorlar, maktablar, savdo markazlari atrofida bu masalaga alohida eʼtibor qaratilishi zarur.

Umuman, yoʻl-transport hodisalarining kelib chiqish sabablari tahlil qilinganda inson omili hal qiluvchi oʻrin tutayotganini koʻrsatmoqda. Jumladan, haydovchilarning belgilan-gan tezlikka amal qilmasligi, qara-ma-qarshi harakat yoʻlagiga chiqishi, mast holda transport boshqarishi, charchoq holatida yoki rudla uxlab qolishi, bolalarning nazoratsiz qoldirilishi kabi omillar aksariyat ogʻir

oqibatli hodisalarga sabab boʻlgan.

Aslida, yoʻl harakati qoidalariga amal qilish ixtiyoriy tanlov emas, qonun talabi hisoblanadi. Afsuski, joriy yilning olti oyida viloyat hududida 432 ming 871 ta qoidabuzarlik aniqlandi.

Ularning 110 mingdan ortigʻi qoʻpol qoidabuzarliklar, 1625 tasi mast holda transport vositasini boshqarish, 32 mingdan ziyod holat piyodalar tomonidan sodir etilgan qoidabuzarliklar, 6965 tasi qizil chiroq talabini buzish, 21 mingdan ziyod holat hujjatlarisiz transport boshqarish, 1486 tasi esa YPX xodimining qonuniy talabiga boʻysunmaslik holatlarini tashkil etdi. Bu raqamlar ayrim haydovchilar hali ham oʻz hayoti va boshqalar taqdirini xavf ostiga qoʻyayotganini koʻrsatadi.

Shu bois, yoʻl harakati xavfsizligini taʼminlashni faqat nazorat choralari bilan emas, avvalo, huquqiy madaniyatni oshirish orqali taʼminlash mumkin. Chunki eng zamonaviy yoʻl ham, eng kuchli nazorat tizimi ham insonning masʼuliyati oʻrnini bosa olmaydi.

MUAMMONING OLDI OLINADI

Tahlillar shuni koʻrsatmoqdaki, ayrim muammolarni profilaktika va nazorat choralari bilangina hal etib boʻlmaydi. Ular muhandislik yechimlarini talab etadi. Shu sabab avvalo, aholi javjum hududlarda piyodalarning belgilanmagan joydan yoʻlni kesib oʻtishini cheklash maqsadida 19 kilometrdan ziyod temir panjalar oʻrnatish rejalashtirilgan. Bu ishlar Samarqand shahri, Ishtixon, Kattaqoʻrgʻon, Oqdaryo va boshqa hududlarda amalga oshiriladi.

Shuningdek, qarama-qarshi harakat yoʻlagiga chiqish bilan bogʻliq ogʻir hodisalarning oldini olish maqsadida xavfli deb topilgan avtomobil yoʻllarining 60 kilometr qismida maxsus ajratuvchi yoʻl chiziqlari va yelimli yoʻl ajratgichlar (fishka) oʻrnatilishi rejalashtirilgan.

Bundan tashqari, xalqaro avtomobil yoʻllarida mavjud boʻlgan 33 ta xavfli qayrilish joyini zamonaviy «tomchisimon» qayrilish shakliga oʻtkazish boʻyicha loyihalar ishlab chiqilmoqda.

Bir soʻz bilan aytganda, yoʻl-patrul xizmati xodimi oʻz vazifasini vijdonan bajarishi mumkin. Yoʻlsoz tashkilotlar zamonaviy yoʻllar qurishi mumkin.

Svetoforlar, kameralar, radarlar, sunʼiy intellekt tizimlari joriy qilinishi mumkin. Biroq haydovchi tezlikni oshirsa, mast holda rulga oʻtirs, telefonga chalgʻisa yoki piyoda belgilanmagan joydan yoʻlni kesib oʻtsa, hech qanday texnologiya fojiasining oldini toʻliq ola olmaydi. Shuning uchun ham yoʻl harakati xavfsizligi, eng avvalo, madaniyat, masʼuliyat va qonunga hurmat masalasidir.

Y.MARQAYEV tayyorladi.

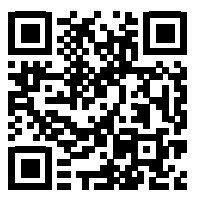
Nevaram oʻyinchoqdan kuyib qoldi

LEKIN ULAR RASTALARDAN OLIB TASHLANMAYAPTI

Yaqinda Samarqand shahridagi mashhur bolalar doʻkonidan nevaramga oʻyinchoq olib berdim. Oʻyinchoq muqovasida “3+” yozuvi boʻlgani uchun uni hech ikkilanmay 5 yoshli nevaramga berdim. Oʻyinchoq egiluvchan, bukiluvchan, turli shakliga kiradigan bir massadan iborat boʻlgani uchun uni bemalol qoʻlida oʻynab yurdi. Ammo oradan bir necha soatlar oʻtgach, oʻyinchoq teshilib, uning ichidagi suyuqlik farzandimiz qoʻliga tegdi. Barcha muammolarimiz ana shundan soʻng boshlandi. Bolani qoʻllari kuyib, terisi archila boshladi. Shifokorga olib borgunimizga qadar bir nechta barmoqlaridagi jarohat chuqurlashdi.

Dilorom MAMATQULOVA,
Samarqand shahri.

Эл ишончига сазовор аёл

Инсон умрини йиллар эмас, элга қилган эзгу ишлари безайди. Одамлар қалбида яхши ном қолдириш, бировнинг оғирини енгил қилиш, маҳалласи ободлиги ва оилалар тинчлиги учун қайғуриб яшаш ҳар кимга ҳам насиб этавермайди. Бундай шарафли ҳаёт йўлини босиб ўтган инсонлар борки, уларнинг умри бир оила ёки жамоа эмас, бутун бир элнинг хотирасига айланади.

Пайариқ туманида ана шундай ҳурмат ва ишончга сазовор инсонлардан бири туман «Оқила аёллар» кенгаши етакчиси Раҳима Арзиқуловадир.

Р.Арзиқулова 1964 йил 10 май куни Пайариқ туманидаги Мирзачўл қишлоқида таваллуд топган. Унинг болалиги шу заминда, меҳнаткаш ва оқибатли инсонлар бағрида ўтди. Тумандаги 50-мактабда таҳсил олган Раҳима ёшлик йиллариданоқ илм ўрганишга, ҳаётда ўз ўрнини топишга интилди. 1984 йилда Самарқанд шаҳридаги Мичурин номи мева-сабзавотчилик техникумини тамомлади.

Унинг илк иш жойи туман электр тармоқлари идораси бўлди. 1984 йил сентябрь ойидан назоратчи сифатида фаолият бошлаган ёш мутахассис ишга жиддий муносабати, масъулияти ва муомаласи билан жамоада ҳурмат қозонди.

1987-1991 йилларда Янгиобод жамоа ҳўжалигида турли вазифаларда самарали меҳнат қилди.

Умуман, Раҳима Арзиқулова қайси вазифада ишлагани, ўз ишига сидқидилдан ёндашди. Ташаббускорлиги, ишчанлиги ва ташкилотчилик қобилияти билан ажралиб тургани боис, у 1991 йилда ҳўжалик ёрдамчи иктисодчиси вазифасига тайинланди.

1997 йилдан 2019 йилгача собиқ «Янгиобод» қишлоқ фукаралар йўғинида котиб ва маҳалла раиси сифатида меҳнат қилди.

Қарийб йигирма икки йиллик бу давр унинг ҳаётида алоҳида ўрин тутди. Чунки Раҳима опа маҳалла раиси сифатида одамлар орасида юрди, уларнинг дардини эшитди, муаммосига ечим излади, қувончига шерик бўлди. Унинг ташаббуси ва саъй-ҳаракатлари билан маҳаллага қарашли етита қишлоқ йўлига шағал ётқизилди, иккита кўча тўлиқ асфальтланди. 51-ўрта мактаб атрофи, Сариктепа қабристони ободонлаштирилди.

Бироқ обод маҳалла фақат равои йўл ва тоза кўчадан иборат эмас. Унинг ҳақиқий кўрки - инсонларнинг меҳр-оқибати, тинчлиги ва фаровонлиги. Раҳима Арзиқулова ана шу ҳақиқатни қалбан ҳис қилиб яшади. Боқувчисини йўқотган, кам таъминланган,

► Ёнимиздаги одамлар

ногирони бор оилаларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатишга алоҳида эътибор қаратди. Ўнлаб оилаларнинг ҳолидан хабар олди, уларни қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилди.

Бугун Раҳима Арзиқулова нафақа ёшида бўлишига қарамай, эл хизматидаги фаолиятини давом эттириб келмоқда. Унинг бой ҳаётини ва меҳнат тажрибаси бугун ҳам жамоатчилик учун асқатмоқда. Айни пайтда у туман «Оқила аёллар» кенгаши етакчиси сифатида хотин-қизлар, оилалар ва ёшлар билан боғлиқ масалаларда фаол иштирок этмоқда.

Раҳима Арзиқулованинг ҳаётида оилавий қадриятлар ҳам алоҳида ўрин тутди. У умр йўлдоши Ғулом Эшматов билан бирга икки йўл ва икки қизни вояга етказиб, уларга муносиб таълим-тарбия беришга, уй-жойли, оила-бошли қилишга эришди. Фарзандлари Мақсуд, Лобар, Дилдора ва Муслим айни пайтда ўз оилалари билан бахтли ҳаёт кечирмоқдалар. Раҳима опа эса ўн уч нафар ширин-шакар невараларнинг сеvimли буvisи, уларнинг меҳри ва қувончидан баҳраманд бўлиб яшамокда.

Инсоннинг меҳнати муносиб эътироф этилса, унинг қалбида янада катта эзгуликлар қилишга иштиёқ уйғонади. Раҳима Арзиқулованинг кўп йиллик самарали меҳнати ҳам муносиб тақдирланган. Унинг кўксини «Маҳалла ифтихори» ҳамда бир қатор нишонлар безаб турибди. Бироқ Раҳима опа учун энг катта мукофот - одамларнинг дуоси, ишончи ва ҳурмати. Чунки йиллар давомида орттирилган эл ишончи ҳар қандай мукофотдан устун туради.

Искандар ТЕМИРОВ,
фахрий журналист.

Юртимиз илм-фани намояндаларидан бири эди

► Хотира

Самарқанд давлат университетида ўнлаб илмий мактаблар яратилди, минглаб юқори малакали мутахассислар, юзлаб фан докторлари ва номзодлар тайёрланди. Маскандашақланган машҳур илмий мактаблардан бири академик Акбар Отахўжаев томонидан яратилган оптика ва молекуляр спектроскопия мактабидир.

Ўзбекистон илм-фанининг йирик намояндалари орасида академик Акбар Қосимовичнинг алоҳида ўрни бор. Домла истеъодли физик-экспериментатор, фан ташкилотчиси, педагог ва устоз сифатида миллий физика фанининг ривожига катта ҳисса қўшди. Устознинг илмий салоҳияти, ташкилотчилик қобилияти туйғали университетда халқаро миқёсда тан олинган илмий мактаб шаклланди.

Акбар Отахўжаев билан илк учрашувимиз 1980 йил ёзида, Самарқанд давлат университетида ҳужжат топшириш арасида бўлган. Университетда ишлаган онам ҳамроҳлигида қабул қойдалари билан танишмиш учун келганимизда бош бино олдидиректор - академик А.Отахўжаев, проректор М.Мўминов ва физика факультети декани Ф.Тухватуллинни учратдик. Улар қайси факультетни танлаётганим билан қизиқишди. Мен физикани танлаганимни айтганимда, Акбар Қосимович фундаментал физика билимлари ёшлар учун кенг имкониятлар эшигини очишни таъкидлаб, бу қароримни қўллаб-қувватлади. Ўша пайтда қисқасига бу суҳбат кейинги ҳаётимни белгилаб беришини тасаввур ҳам қилмаган эдим.

Университетни тамомлаб, илмий фаолиятнинг дастлабки қадамларини қўйганимдан кейин тақдир мени яна устоз билан учраштирди. У кишининг таклифи билан Самарқанд давлат университетида ташкил этилган молекуляр спектроскопия муаммоли лабораториясида иш бошладим. Айнан шу ерда ҳақиқий илмий қамолотим

бошланди. Чунки лабораторияда жўшқин ижодий муҳит ҳукмрон эди. Ўша йилларда университетта ДФС-52 дифракцион спектрометри, аргон лазерлари ва бошқа замонавий экспериментал ускуналар келтирилди.

Ҳар бир тажриба, ҳар бир янги ўлчов академик А.Отахўжаев, доцент Ф.Тухватуллин ва лабораториянинг етакчи ходимлари билан атрофлича муҳокама қилинарди. Акбар Қосимович натижаларни синчиклаб таҳлил қилиб, уларнинг илмий аҳамиятини тушутирар, янги тадқиқот йўналишларини тақлиф қиларди. Баъзан тажрибалар тўн яримгача давом этар, қизикарли натижалар олинса, вақтидан қатъи назар раҳбаримизга хабар берадидик. У лабораторияга келиб, натижаларни биз билан бирга муҳокама қилишни давом эттирар, бу эса ёш тадқиқотчилар учун илмга садоқатнинг энг яхши намунаси эди.

Устоз катта обрў-эътибори, давлат лавозимлари ва илмий изланишлари халқаро миқёсда тан олиншига қарамай, ҳамisha оддий ва очик инсон эди. Ҳар ҳафта аспирантлар ва ёш тадқиқотчилар иштирокида илмий семинарлар ўтказилар, ҳар бир иштирокчи мустақил фикр юритишга, ўз хулосаларини асослаб беришга ва ҳамкасблар фикрини ҳурмат қилишга ўргатиларди.

Шунинг учун бу илмий мактаб нафақат тадқиқотлари орқали, балки олим шахсини тарбиялаш билан ном қозонди. Акбар Қосимович бизга илмий ҳалоллиқни, меҳнат натижалари учун масъулиятни, ҳамкасбларга ҳурматни ва доимий тақомилликка интилишни ўргатди.

Академик А.Отахўжаев раҳбарлигида университетда молекуляр спектроскопия, комбинацион ёруғлик сочилиши спектроскопияси, лазер физикаси, суюқ ҳолат физикаси ва люминесцент тадқиқот усуллари бўйича илмий тадқиқотлар амалга оширилди. Йирик халқаро конференциялар ўтказиладиган марказга айланди.

Кафедранинг илмий алоқалари Россия, Украина, Германия, Франция, Чехия, АҚШ ва бошқа мамлакатларнинг етакчи марказларини қамраб олди.

Домла раҳбарлигида ўн нафар фан доктори ва ўттиз нафар фан номзоди тайёрланди. Шогирдларнинг кўпчилиги кейинчалик профессор, кафедра мудир, илмий лаборатория раҳбари ва янги илмий йўналишлар асосчисига айланди.

Акбар Қосимович оламдан ўтгандан кейин ҳам ушбу илмий мактаб фаолияти тўхтамади. Университет ректори, профессор Рустам Холмуродов ва шогирдлар ташаббуси билан «Отахўжаев ўқишлари» халқаро илмий конференциялари йўлга қўйилди. Мунтазам ўтказиладиган бўндай анжуманларда молекуляр спектроскопия, конденсацияланган муҳит физикаси ва оптиканинг долзарб муаммолари муҳокама қилинмоқда.

Самарқанд шаҳридаги кўчаларнинг бири, университетнинг йирик маъруза аудиторияси А.Отахўжаев номи билан юритилмоқда, СамДУ бош биноси олдига хотира барельефи ўрнатилди, ҳаёти ва фаолиятига бағишланган илмий тўпламлар нашр этилди.

Домла ораимиздан кетганига йиллар ўтди, аммо бугун ҳам талабалар, магистрантлар, докторантлар ва ёш ўқитувчилар билан ишлар эканмиз, устознинг сабоқларини тез-тез эслаймиз. У кишининг илмий талабчанлиги, камтарлиги, илм-фанга бўлган садоқати биз учун маънавий мезон бўлиб қолмоқда.

Улуғбек ТОШКЕНБОВ,
профессор.

PIN-kod –

sirmi yoki ommaviy axborotmi?

Naqd pulsiz hisob-kitoblarni hayotimizning ajralmas qismiga aylandi. Bugun bozorda ham, do'konda ham, dorixonada ham plastik karta bilan to'lov qilish oddiy hol. Ammo elektron to'lov madaniyati haqida gap ketganda, bir savol tug'iladi: nega ayrim savdo shoxobchalarida bank kartasiga munosabat hali ham eskicha?

Boshqa davlatga o'qishga borganimda buning mutlaqo o'zgacha manzarasiga guvoh bo'ldim. Yotoqxonaga joylashganimizdan so'ng tez-tez xaridga chiqardik. Hisob-kitob paytida kassirga kartani uzatmoqchi bo'lsak, u darhol: «Kechirasiz, kartani o'zingiz terminalga qo'ying», derdi. PIN-kodni ham faqat o'zimiz kirirardik. Kassir kartani qo'lga olmas, kod haqida esa hatto so'ramasdi. Bu ular uchun oddiy odob emas, balki xavfsizlik qoidasi edi. Oradan vaqt o'tib, yurtga qaytdim. Biroq bu yerda aksincha holatga duch keldim. Ayrim do'konlarda kassir kartani bemalol qo'lga oladi. Ba'zan esa: «Kodini aytning», deydi. Eng achinarlisi, bu gap kassa oldida navbat kutib turgan o'nlab odamlarga esh-tiladigan darajada aytiladi.

Xo'sh, PIN-kod shunchaki to'rtta raqammi? Yoki uning ortida insonning moliyaviy xavfsizligi turibdimi? Axir bank kartasining PIN-kodi shaxsiy va maxfiy ma'lumot hisoblanadi. Uni hech kimga aytish mumkin emas. Na kassirga, na bank xodimiga, na boshqa birovga. Buni moliyaviy savodxonlikning eng oddiy qoidasi deyish mumkin. Shunday ekan, nega hali ham ayrim savdo nuqtalarida xaridoridan kodini ovoz chiqarib aytish talab qilinadi?

Yana bir tanish holat: «Uzcard ishlama-

yapti», «Terminal yo'q», «Click qilib bering». Bu gaplarni eshitmagan xaridor topilmasa kerak. Nega xaridor o'zi istagan qonuniy to'lov usulidan erkin foydalana olmaydi? Nega elektron to'lov vositalari to'liq ishlashi ta'minlanmaydi? Bu savollar hamisha javobini kutadi.

Quvonarlisi, barcha savdo shoxobchalari ham bunday emas. Masalan, «Korzinka» savdo tarmog'ida kassirlar kartani qo'lga olmaydi. Xaridor kartani o'zi terminalga tutadi, PIN-kodni ham mustaqil kiritadi. Bu nafaqat zamonaviy xizmat, balki mijozning huquqi va xavfsizligiga bo'lgan hurmatidir.

Bank kartasi — hamyon emas, shaxsiy moliyaviy kalitdir. PIN-kod esa uning egasidan boshqa hech kim bilmasligi kerak bo'lgan sir. Uni oshkor qilish bir necha soniyalik beparvolik bo'lishi mumkin, ammo oqibati yillab yig'ilgan mablag'ni yo'qotishga olib kelishi ehtimoldan yiroq. Eng muhimi, qonun va xavfsizlik talablari qog'ozda emas, amalda ishlashi kerak. Savdo xodimlari elektron to'lov madaniyatini chuqur o'zlashtirishi, xaridorlar esa o'z huquqini bilishi lozim. Zero, zamonaviy to'lov tizimi faqat terminalar soni bilan emas, undan foydalanish madaniyati bilan ham baholanadi.

Munisa SHAMSIYEVA.

**BU
ФАКТ!**

Statistika boshqarmasiga ko'ra, joriy yilning yanvar-iyun oylarida viloyatda yalpi hududiy mahsulot tarkibida kichik tadbirkorlik subyektlarining ulushi 67,2 foizni tashkil etdi. Mazkur ko'rsatkich 2025-yilning tegishli davriga nisbatan 3,5 foizga kamaygan.

REKLAMA, E'LOMLAR, BILDIRISHLAR / MUHOJAAT UCHUN TELEFON: 66-233-91-56

DA'VOLAR BO'LSA!

Samarqand shahrida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Shukurova Lobar Olimjon qizi notarial idorasida marhum Egamberdiyev Erkin Ulmasovichga (2026-yil 26-yanvarda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Shukurova Lobar Olimjon qizi notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand shahri Spitamen shohko'chasi, 157-uy. Mo'ljal: Samarqand viloyat IIB YHXB, shahar mudofaa ishlari bo'limi.

Samarqand tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Davronov Mahmud Hasan o'g'li notarial idorasida marhum Umarov Ixom Kurbonovichga (2018-yil 31-iyulda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Davronov Mahmud Hasan o'g'li notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand tumani Oqmachit mahallasi, Bag'rikenglik ko'chasi, 4-uy.

Samarqand tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Davronov Mahmud Hasan o'g'li notarial idorasida marhum Mansurova Sobiraga (2010-yil 12-aprelda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Davronov Mahmud Hasan o'g'li notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Samarqand tumani Oqmachit mahallasi, Bag'rikenglik ko'chasi, 4-uy.

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mirzayeva Barno Jo'raqulovna notarial idorasida marhum Baymurodov Norpulat Baymurodovichga (2025-yil 19-martda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mirzayeva Barno Jo'raqulovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Jomboy tumani Zebuniso ko'chasi, 4-"A" uy.

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mirzayeva Barno Jo'raqulovna notarial idorasida marhum Xalbutayev Abduxalilga (2026-yil 27-fevralda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mirzayeva Barno Jo'raqulovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Jomboy tumani Zebuniso ko'chasi, 4-"A" uy.

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mamatqulov Otabek Bolbekovich notarial idorasida marhum Xolbekov Narkul Mamayevichga (2016-yil 20-iyunda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mamatqulov Otabek Bolbekovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Jomboy tumani Saroy ko'chasi, 15-uy.

Oqdaryo tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Sa'dullayev Jamshidxon Safoxonovich notarial idorasida marhum Qosimov Xabib Xoshimovichga (2023-yil 19-avgustda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Sa'dullayev Jamshidxon Safoxonovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Oqdaryo tumani Loyish shaharchasi Amir Temur ko'chasi.

Payariq tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Toshmurov Alisher Po'latovich notarial idorasida marhum Maxmudova Xurramga (2014-yil 16-noyabrda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilgan. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Toshmurov Alisher Po'latovich notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Payariq tumani Chelak shaharchasi, Istiqlol ko'chasi, 117-uy.

Jomboy tumanida xususiy amaliyot bilan shug'ullanuvchi notarius Mirzayeva Barno Jo'raqulovna notarial idorasida marhum Umirzakov Sulaymanga (2006-yil 31-iyulda vafot etgan) tegishli mol-mulk uchun meros ishi ochilmoqda. Shu munosabat bilan merosxo'rlarning Mirzayeva Barno Jo'raqulovna notarial idorasiga murojaat etishlarini so'raymiz.

Manzil: Jomboy tumani Zebuniso ko'chasi, 4-"A" uy.

BEKOR QILINADI!

Samarqand shahridagi "MUSTAFO ADOLAT SARI" advokatlik byurosining (STIR: 207306114) dumaloq muhri va burchak tamg'asi yo'qolganligi sababli bekor qilinadi

O'zbekiston Kasaba uyushmalari federatsiyasining viloyat kengashi hamda barcha tarmoq kasaba uyushma kengashlarining jamoasi mehnat faxriysi

Soli SOBIROVning

vafoti munosabati bilan uning oila a'zolariga, yaqinlariga ta'ziya izhor qiladi.

Orol sohilidagi umidli qadamlar

Viloyatimiz ekologlari yosh avlodga tabiatga mehr va atrof-muhitga mas'uliyat tuyg'usini kuchaytirish maqsadida «Ustoz-shogird» an'anasini izchil davom ettirmoqda. Navbatdagi sayohatda yoshlar Orolbo'yiga olib borildi.

Sayohat davomida ular Orolbo'yidagi ekologik jarayonlar, tabiiy muhitni tiklash borasida amalga oshirilayotgan ishlar, hududagi yangilanish va o'zgarishlar bilan tanishish imkoniga ega bo'ldi.

- Bugun Orolbo'yida tabiatni tiklash, hududni ko'kalamzorlashtirish, cho'llanish va yerlar degradatsiyasiga qarshi kurashish, ekologik barqarorlikni ta'minlash borasida keng ko'lami ishlar olib borilmoqda,

- deydi xalqaro ekspert-ekolog To'raxon Hoshimov.

- Ayniqsa, hududga mos o'simlik turlarini ko'paytirish va yashil hududlarni kengaytirish orqali tabiiy muhitni qayta tiklash borasidagi sa'y-harakatlar samara bermoqda.

Orol hududida o'simliklar qoplamining kengayib borayotgani, ayrim joylarda parranda va yovvoyi hayvonlar yana uchray boshlagani quvonarli hol. Bu jarayonlar tabiatning o'zini o'zi tiklash salohiyatiga ega ekanini, unga to'g'ri munosabat va amaliy ko'mak berilsa, ijobiy natijalarga erishish mumkinligini ko'rsatmoqda.

Yoshlarni bu jarayonlarga jalb etishdan maqsad ularda tabiatga ehtiyotkorona munosabotni shakllantirish, ekologik muammolarni nafaqat axborotlar orqali, balki bevosita ko'rib, chuqur anglashlariga imkoniyat yaratish. Zero, bugungi yoshlar ertangi ekologik qarorlarni qabul qiladigan, yangi tashabbuslarni ilgari suradigan avlodidir. Shu bois ularning ekologik bilimi va madaniyatini yuksaltirishga qaratilgan bunday sayohatlarni muntazam tashkil etish muhim.

Sayohatda Samarqand shahridagi Prezident maktabi o'quvchisi Bilolbek Rahmatullayev ham ishtirok etdi.

- Orol dengizidagi o'zgarishlarni ko'rib, katta taassurot oldim,

- deydi Bilolbek. - Orolbo'yiga butunlay boshqacha tasavvur bilan borgandim. Ammo tabiatning qayta tiklanayotganiga guvoh bo'ldim. Muzeylarda dengiz avval qanday bo'lgani, uning atrofida yashagan aholining turmushi haqida ko'plab ma'lumotlar oldik.

Ochiq osmon ostidagi «Kemalar qabris- toni» muzeyini ham ko'zdan kechirdik. Saksovlul, yulg'un, yantoq va boshqa o'simliklarning ko'paytirilayotganiga guvoh bo'ldik. Tabiatni tiklash va asrash borasidagi ishlar, ayniqsa, tabiiy muhitning qayta shakllanayotgani bizni quvontirdi.

Bunday sayohatlar tabiatni asrash har bir insonning burchi ekanini yana bir bor anglashimizga yordam beradi. Kelgusida ustozlarim ko'magida shu mavzuda maqolalar va risolalar yaratishni maqsad qildim. Navbatdagi rejalirimizdan biri – Orol dengizining Qozog'iston qismidagi bugungi holatni o'rganish, qo'shni davlat yosh ekologlari bilan hamkorlik qilish va Orolni tiklash jarayoniga hissa-mizni qo'shish.

Bunday «Ustoz-shogird» uchrashuv va sayohatlari yoshlarning ekologik bilimlarini boyitish bilan birga, ularda tashabbuskorlik va izlanuvchanlikni ham shakllantiradi. Muhimi, bu kabi muloqotlar yoshlarni Orol muammosi singari global ekologik masalalarga befarq bo'lmassikka, ularning yechimini axtarishga undaydi.

To'liqin SIDDIQOV.

Amir Temur yirik g'alabalarini me'moriy yodgorlik qurish bilan abadiylashtirganmi?

SOHIBQIRON SIYMOSI SHARQSHUNOS

HERMAN VAMBERI NIGOHIDA

Amir Temur haqida yozilgan manbalar ko'p. Ularning ayrimlarida Sohibqiron yengilmas sarkarda, ayrimlarida istilochi jahongir sifatida tasvirlanadi. Ammo mashhur sharqshunos Herman Vamberining Amir Temurga bergan ta'rifi bu ikki qutb o'rtasida turadi. U Amir Temurni o'tkir qilich egasi bo'lishi bilan birga didli hukmdor, tartibsevar davlat arbobi, ilm-fan va me'morchilik homiysi sifatida ko'rsatadi. Aynan shu jihatlari bilan Vamberi bergan ta'rif Amir Temur shaxsiyatini har tomonlama tushunishga yordam beradi.

Herman Vamberining asari XIX asr Yevropa sharqshunosligining muhim namunalari biridir. Asar ingliz tilida "O'rta Osiyoga sayohat" nomi bilan 1864-yilda nashr etilgan bo'lib, unda muallifning 1863-yildagi Xiva, Buxoro va Samarqandga safari tasvirlanadi. Vamberi bu safarni mahalliy muhitga moslashgan, sharq tillarini yaxshi bilgan kuzatuvchi sifatida amalga oshirgani bilan ajralib turadi. Asarning qimmatli O'rta Osiyoning siyosiy, ijtimoiy va madaniy hayotini bevosita kuzatuvlar asosida yoritganidadir. Muallif yo'l davomida uchragan shaharlar, karvon yo'llari, bozoru savdo muhiti, mahalliy boshqaruv tizimi, diniy urf-odatlar va aholining turmush tarziga alohida e'tibor qaratadi. Shu sababli kitob XIX asr o'rtalaridagi O'rta

Osiyo tarixiy-geografik manzarasini aks ettiruvchi muhim yozma manba sifatida qadrlanadi.

Mahmudxon YUNUSOV,
tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori,
muzeyshunosi.

Mazkur maqolaning to'liq
matnini
ushbu QR-kod orqali
o'qishingiz mumkin.

Bosh og'ridi — dorixonaga yugurdik. Tomoq qichishdi — “o'tgan safar yaxshi ta'sir qilgan” dorini ichdik. Bolaning isitmasi ko'tarildi — qo'shni tavsiya qilgan antibiotikni ichirdik. Qorin og'ridi — uyda turgan doridan bir-ikki tabletka qabul qildik.

Ba'zan shifokorga borishga vaqt topolmaymiz, ba'zan “bu oddiy shamollashda”, deb o'ylaymiz, yana ba'zan internetdagi maslahatlarga ishonib, o'zimizcha davolanamiz. Bir qarashda bu juda oddiy holdek tuyuladi. Ammo aslida aynan shu “oddiy” odatlar ortida katta xavf yashiringan. Bu xavf bir kunda ko'zga tashlanmaydi, asta-sekin, bilinmay, ammo izchil ravishda inson salomatligiga, oila farovonligiga va butun jamiyat xavfsizligiga zarba beradi. Shu ma'noda uni bemalol “ko'rinmas ajal” deb atash mumkin.

Bugun dunyo tibbiyoti oldida turgan eng dolzarb muammolardan biri — dori vositalarini, ayniqsa, antibiotiklarni shifokor tavsiyasiz qabul qilishdir.

Bizning jamiyatda yomon odat bor: “Menga yaxshi yordam bergan”, “bolam ichgan, tez tuzalgan”, “qo'shnimga yordam bergan”, degan gaplarga ishonib, ko'pincha shifokor maslahatisiz dori qabul qilamiz, go'yo bir insonga yaxshi ta'sir qilgan dori ikkinchisiga ham albatta to'g'ri keladi. Vaholanki, tibbiyotda bunday yondashuv mutlaqo noto'g'ri.

Odamlar orasida eng ko'p uchraydigan noto'g'ri tushunchalardan biri shuki, antibiotik har qanday shamollash, har qanday yo'tal, har qanday isitmada kerak bo'ladi, degan fikridir. Aslida esa yuqori nafas yo'llari infeksiyalarining katta qismi viruslar sababli kelib chiqadi. Gripp, ORVI, ko'plab virusli faringitlar,

“KO'RINMAS AJAL”

Dori vositalarini shifokor tavsiyasiz
qabul qilish — shaxsiy xato emas,
jamiyat salomatligiga tahdid

virusli bronxitlarda antibiotik virusga qarshi ta'sir qilmaydi. Demak, virusli kasallikda antibiotik qabul qilish — keraksiz, besamar va xavfli qadam. Bu yerda eng katta muammo shundaki, bemor antibiotikni ichib, “men davolanyapman” deb o'ylaydi. Vaqt o'tadi, haqiqiy davo kechikadi, organizm esa ortiqcha dori yukini qabul qiladi. Ba'zan virusli kasallik tabiiy ravishda bir necha kunda o'tib ketadi va bemor buni antibiotik ta'siri deb qabul qiladi. Natijada u keyingi safar ham xuddi shu yo'lni tanlaydi. Shu tariqa noto'g'ri tajriba “ishonch”ga aylanadi, ishonch esa xavfli odatni mustahkamlaydi.

Har qanday dori singari antibiotik ham noto'g'ri ta'sir qiladi. Oddiy ko'ngil aynishi, qorin dam bo'lishi, ich ketishi yoki og'izda noxush ta'm

paydo bo'lishidan tortib, toshma, qichishish, qon bosimining tushib ketishi, nafas olishning qiyinlashishi kabi og'ir allergik holatlarga kuzatilishi mumkin.

Ba'zan dori vositasi kasallik belgilarini biroz yengillashtirishi mumkin, ammo kasallikning o'zi davom etaveradi. Shu orada kasallik kuchliroq shifokorlar paydo bo'ladu, shifokorlar murojat kechikadi. Natijada bemor shifokorga ancha og'ir ahvolda murojaat qilishi mumkin.

So'nggi paytda mamlakatimizda dori vositalarini, ayniqsa, kuchli ta'sir qiluvchi va retsept asosida berilishi lozim bo'lgan preparatlarni nazoratsiz iste'mol qilishning oldini olish bo'yicha izchil choralar ko'rilmoqda. Bu bejiz emas. Chunki

o'zboshimchalik bilan antibiotik, gormonal vositalar, kuchli og'riq qoldiruvchilar yoki boshqa jiddiy preparatlarni qabul qilish faqat bir bemorning emas, butun jamiyat salomatligiga xavf tug'diradi.

Shu bois O'zbekistonda dori vositalarini retsept bilan va retseptsiz beriladigan toifalarga ajratish, ularni aholiga berish tartibini aniq belgilash, dorixonalar faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga solish bo'yicha muhim hujjatlar qabul qilindi.

Retsept tizimini zamonaviylashtirishning navbatdagi muhim bosqichi — elektron retsept tizimini joriy etish bo'ldi. 2025-yil 8-sentabrda qabul qilingan hukumat qarori bilan “Tibbiyot tashkilotlarida retsept bilan beriladigan dori vositalarini elektron retsept asosida tayinlash tartibi to'g'risida”gi nizom tasdiqlandi. Unga ko'ra, shifokor bemorga retsept bilan beriladigan dori vositasini elektron shaklda rasmiylashtiradi, ma'lumotlar tibbiy axborot tizimiga kiritiladi, retsept QR-kod bilan tasdiqlanadi va uning harakati kuzatib boriladi.

Bu yangilikning ahamiyati juda katta. Avvalo, elektron retsept shifokor tomonidan qanday dori, qaysi doza, qanday muddatga tayinlanganini aniq qayd etadi. Ikkinchidan, dorixonada bemorga berilgan dori bilan shifokor tayinlagan dori o'rtasida shaffof bog'liqlik yuzaga keladi. Uchinchidan, retseptlar tarixi saqlanadi, dori harakati nazorat qilinadi, takroriy yoki beasos tayinlashlarni tahlil qilish imkoniyati paydo bo'ladi. Bu esa “og'zaki tavsiya”, “tanish-bilish maslahati”, “o'tgan safar ichgan dorim” kabi xavfli amaliyotlarga qarshi tizimli to'siq yaratadi.

Bugun sog'liqni saqlash tizimida elektron retseptlar bilan ishlash uchun DMED platformasi yo'lga qo'yilgan. U shifokorlar, dorixonalar va bemorlarni yagona raqamli ekotizimda bog'laydi. Tizimda retseptlarning yagona bazasi, dori

harakatining shaffofligi va dorixona tizimlari bilan integratsiya imkoniyatlari nazarda tutilgan.

Ayrimlar dori vositalarini retsept asosida berish tartibini ortiqcha rasmiylashtirish, deb qabul qiladi. Aslida esa retsept — qog'ozdagi bir yozuv emas, balki bemorni xato davolanishdan, og'ir asoratlardan va ba'zan umrbod oqibatlardan asraydigan muhim tibbiy-huquqiy mexanizmdir.

Retsept tizimi homiladorlik davrida dori vositalarini o'zboshimchalik bilan qabul qilish natijasida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan xavflarning oldini olishda ayniqsa muhim ahamiyat kasb etadi. Chunki homilador ayol qabul qilayotgan har bir dori faqat uning o'ziga emas, homilaga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayrim dori vositalari homilaning organ va to'qimalari shakllanishiga salbiy ta'sir etib, tug'ma nuqsonlar, rivojlanishdan ortda qolish, funksional buzilishlar yoki homiladorlik kechishiga salbiy ta'sir bilan bog'liq holatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Bu tizimning yana bir muhim ijtimoiy ahamiyati bor: u uy sharoitida ortiqcha, keraksiz va nazoratsiz saqlanayotgan dori vositalari miqdorini kamaytirishga yordam beradi. Chunki dori o'zboshimchalik bilan, “kerak bo'lib qolar” degan tamoyil asosida sotib olinaversa, har bir xonadon asta-sekin kichik “dorixona”ga aylanib qoladi. Isitma tushiruvchi, antibiotik, sirop, tomchi, tinchlantiruvchi, allergiyaga qarshi vosita — hammasi uyda to'planib boradi.

RETSEPT TIZIMI HAYOTDA O'Z AKSINI TOPYAPTIMI?

Eng muhim savol shu: qabul qilingan qarorlar hayotda ishlayaptimi? Javob — ha, lekin bu jarayon bir kunda tugallanmaydi. Huquqiy asos yaratildi, elektron tizimlar yo'lga qo'yilmoqda, retseptni raqamlashtirish, dori harakatini kuzatish, shifokor va dorixona o'rtasidagi aloqani shaffoflashtirish ishlari bosqichma-bosqich kuchaymoqda. Buning

amaliy natijasi esa faqat nazoratda emas, balki aholi ongidagi o'zgarishda namoyon bo'lishi kerak.

MAS'ULIYAT QAYERDAN BOSHLANADI?

Mas'uliyat, avvalo, insonning o'zida boshlanadi. Biror belgi paydo bo'lsa, “menga qaysi dori kerak?” degan savoldan oldin “menda nima kasallik bo'lishi mumkin?” degan savol qo'yilishi kerak. Bu savolga esa internet emas, shifokor javob beradi.

KO'RINMAS DUSHMANGA QARSHI KURASH — HAR BIRIMIZNING QO'LIMIZDA

Antibiotikorezistentlik bir kunda paydo bo'lgan muammo emas va u bir kunda hal ham bo'lmaydi. Ammo uning oldini olish mumkin. Buning uchun faqat yangi dorilar yaratishning o'zi yetarli emas. Eng avvalo, mavjud antibiotiklarni aql bilan, ehtiyotkorlik bilan, shifokor nazoratida ishlatish kerak. Chunki har bir noto'g'ri qabul qilingan antibiotik — ertangi davolash imkoniyatlaridan bittasini kamaytiradi.

Shu ma'noda antibiotiklarni shifokor ko'rsatmasisiz qabul qilishga qarshi kurash — shunchaki bir tavsiya emas. Bu salomatlikni asrash, farzandlar kelajagini himoya qilish, tibbiyot imkoniyatlarini saqlab qolish, eng muhimi — hayotga mas'uliyat bilan qarash masalasidir.

Bugun dorini emas, avvalo, shifokorni tanlasak, ertaga ko'plab og'ir asoratlarning oldi olingan bo'ladi. Bugun o'zboshimchalikni emas, tibbiy madaniyatni tanlasak, ertaga antibiotiklar hali-hamon inson hayotini saqlab qoluvchi kuch bo'lib qoladi. Demak, “ko'rinmas ajal”ni jilovlashning eng to'g'ri yo'li — doriga emas, ilimga, taxmimga emas, tashxisga, shoshqaloqlikka emas, mas'uliyatga tayanishdir.

Olim SIDDIQOV,
Samarqand davlat tibbiyot
universiteti klinik farmakologiya
kafedrası mudiri, PhD

MUASSIS: Samarqand viloyati hokimligi

Bosh muharrir: Farmon TOSHEV

Gazeta O'zbekiston matbuot va axborot agentligining Samarqand viloyat boshqarmasida 2012-yil 30-martda 09-01 raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr 100. Indeks 438. 10 295 nusxada chop etildi. Buyurtma 366. Hajmi 2 bosma taboq, bichimi A-2

Gazeta haftaning chorshanba va shanba kunlari chiqadi.

QABULXONA: (66) 233-91-51, REKLAMA VA E'LONLAR: (66) 233-91-56

BO'LIMLAR: (66) 233-91-57, 233-91-58, 233-91-59, 233-91-61

MANZILIMIZ: 140100, Samarqand shahri, Ulug' Tursunov ko'chasi, 80-uy, Matbuot uyi.

Gazeta «Zarafshon» tahririyatining kompyuter bo'limida sahifalandi.

«Noshir lux» MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Korxona manzili: Samarqand shahri, Spitamen ko'chasi, 270-uy.

Bosishga topshirish vaqti: soat 18:30 da.
Bosishga topshirildi: soat 19:00

Gazetamizning ayrim materiallariga surat tanlashda sun'iy intellekt imkoniyatidan foydalaniladi

Navbatchi muharrir:

A.SHERXOLOV.

Navbatchi:

G.MO'MINOVA.

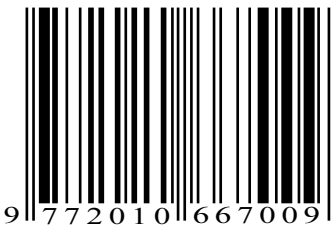
Sahifalovchi:

B.ABDULLAYEV.

Saytimizga o'tish uchun
QR-kodni telefoningiz
orqali skaner qiling

ISSN-201667X

Sotuvda
narxi kelishilgan holda